

ŞÛRANIN YÖNETİMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ: AKSARAY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

The Place And Importance of The Council/Shūra In Government: The Case of Aksaray Municipality

Evren DİNÇER

Dr., Aksaray Belediyesi, Aksaray, Türkiye
Dr., Aksaray Municipality, Aksaray, Turkey

✉ evrendincer68@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-5614-7085>

Vahit BÖLÜKBAŞ

Öğr. Gör., Aksaray Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Yabancı Diller Bölümü,
Aksaray, Türkiye [ror.org/026db3d50](https://orcid.org/026db3d50)

Lecturer, Aksaray University Vocational School of Social Sciences Department of Office
Services and Secretarial, Aksaray, Turkey

✉ vahitbolukbas@aksaray.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-6248-4085>

Makale Bilgisi / Article Information:

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 03.04.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 23.05.2023

Yayın Tarihi / Published: 15.06.2023

”” **Atıf / Cite as:** Dinçer, Evren - Bölükbaş, Vahit. “Şûranın Yönetimdeki Yeri ve Önemi: Aksaray Belediyesi Örneği”. *Mütefekkir* 10/19 (2023), 257-275.

<https://doi.org/10.30523/mutefekkir.1312482>

© **Telif / Copyright:** Published by Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi / Aksaray University Faculty of Islamic Sciences, 68100, Aksaray, Turkey. Tüm Hakları saklıdır / All rights reserved.

 İntihal / Plagiarism: Bu çalışma hakem değerlendirmesinden geçmiş, bir intihal yazılımı ile taranmıştır. İntihal yapılmadığı tespit edilmiştir. This article has gone through a peer review process and scanned via a plagiarism software. No plagiarism has been detected.

ŞÜRANIN YÖNETİMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ: AKSARAY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Öz

İnsanoğlu bir arada yaşamaya başladığı zamandan itibaren güvenlik, refah ve ihtiyaç temini gibi unsurları içeren toplumsal düzeni sağlamak adına yönetim kavramını hayata geçirmiştir. Değişen ve dönüşen toplum ile yönetim kavramı da yeniden tanımlanmıştır. Yönetim kavramı, günümüzde birliktelik, ortaklık ve paydaşlık gibi öğeleri kapsayan istişare merkezli bir forma dönüşmüştür. Bu yeni yönetim formu yönetişim olarak tanımlanmaktadır. Kadim kültürlerin yönetimlerinde var olan birliktelik, karşılıklı fikir alışverişi, ortak yönetim gibi kavramlar yönetişim kavramı ile yeniden gündeme gelmiş ve ön planda tutulmaya başlanmıştır. Yönetimin güçlü yanlarını içine alan ve eleştirilen yönlerini güncelleyerek tekrar etkin hale getirdiği düşünülen yönetişim anlayışı hem uluslararası boyutta hem de ulusal ve yerel boyutta uygulanmaya çalışılmaktadır. Yerel yönetimlerin halka en yakın hizmet sunan birimler olması sebebiyle vatandaşların karar alma mekanizmalarında istişare edilen paydaş aktör olarak yer aldıkları görülmektedir. Bu makalede karar alma süreçlerinde şûranın yeri ve önemi yerel yönetimler kapsamında Aksaray Belediyesi özelinde ele alınmakta ve Aksaray Belediyesinin şûra merkezli hizmetleri ve faaliyetlerine değinilmektedir. Aksaray Belediyesi tarafından sunulması önerilen şûra merkezli hizmetlere çalışmanın sonuç kısmında yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Yönetişim, Şûra, İstişare, Aksaray Belediyesi.

The Place And Importance of The Council/Shûra In Government: The Case of Aksaray Municipality

Abstract

Since the time when human beings started to live together, they have implemented the concept of government in order to ensure social order, which includes elements such as security, welfare and provision of needs. With the changing and transforming society, the concept of government has also been redefined. Today, the concept of government has transformed into a consultation-centred form that encompasses elements such as togetherness, partnership and stakeholding. This new form of government defined as governance. Concepts such as unity, mutual exchange of ideas and joint administration, which existed in the governance of ancient cultures, have come to the agenda again with the concept of governance and have started to be prioritised. The concept of governance, which is thought to incorporate the strengths of the administration and make it effective again by updating its criticised aspects, is being tried to be implemented both at the international, national and local level. Since local governments are the units that provide services closest to the public, it is seen that citizens are involved as stakeholder actors who are consulted in decision-making mechanisms. In this article, the place and importance of the council in decision-making processes are discussed in the context of Aksaray Municipality within the scope of local governments and the council-centred services and activities of Aksaray Municipality are mentioned. The council-centred services proposed to be provided by Aksaray Municipality are included in the conclusion part of the study.

Keywords: Public Administration, Governance, Shûra, Consultation, Aksaray Municipality.

GİRİŞ

Değişimin dönüştürücü hakimiyetini hayatın birçok alanında görebilmek mümkündür. İletişimden sanayiye, ulaşımdan kültüre, ekonomik faaliyetlerden seyahate kadar tüm alanlarda değişim öğeleri ile dönüşmüş ve yeniden tanımlanmış bir hayattan söz edebilmektedir. Alışveriş için çarşı-pazar mektupla haberleşme, el tezgâhları ile halı dokuma vb. birçok geleneksel tarz ve uygulama, yeni gelişmelerin etkisi ile değişim ve dönüşüm yaşamaktadır. Bu değişim ve dönüşüm birçok alanda olduğu gibi yönetim alanında da kendisini göstermektedir. Geleneksel hale gelen yönetim anlayışı ve uygulamaları da süreç içerisinde gerçekleşen yeniliklere ve değişimlere ayak uydurarak kendilerini güncelleme yoluna gitmektedir. Bu değişim ve dönüşümler de yönetimden yönetişime doğru bir güncellemeyi sağlamaktadır.

Yönetişim, yönetim anlayışının güçlü yönlerini vurgulayan, değişimleri ve yenilikleri de içeren bir yönetim anlayışına işaret etmektedir. Yani yönetim anlayışının ve uygulamalarının birçok ana unsurlarını kapsamakla birlikte değişen ve dönüşen toplumun istek ve beklentilerine göre yeniden bir tanımlama ve güncelleme ile idare etmek anlamına gelmektedir. Yönetim kavramında ve uygulamalarında da bulunan ancak işlevselliği noktasında eleştirilen ortak karar alma mekanizmaları, birlikte yönetim, ortaklık-paydaşlık, çok aktörlü yönetim gibi unsurları kapsayan yönetişim anlayışının esasında kadim kültürlerde farklı tanımlamaları bulunmaktadır. Bu kavramın bizim kültürümüzde istişareye, meşveret ve şuraya karşılık geldiği görülmektedir.

Toplumların farklı düşünüş, yaşayış ve davranış şekilleri vardır. Kimi toplumlarda birliktelik ve toplumsallık daha ön planda iken kimi toplumlarda ise bireysellik daha ön plandadır. Bu durum kültürün şahısları ve toplumları şekillendirici özellikte olduğunu göstermektedir. Dünyada büyük medeniyetler kurmuş olan toplumların kendilerine has yaşam tarzları olduğu bilinmektedir. Örneğin Türk toplumunun tarihsel süreçteki yaşantısına bakıldığı zaman bir arada ve beraber yaşadıkları ve ortaklaşa kararlar aldıkları görülmektedir. Bu anlamda birlikte ve ortaklaşa bir yönetim anlayışına sahip oldukları için bu anlayışı da yönetim hayatlarının tüm aşamalarında uygulamaya koymuşlardır. Değişimin toplumların kendi içinde ve toplumlar arasında hızlı bir şekilde yayılma ve dönüştürme gücüne sahip olması özelliği hayatın her alanında kendini göstermektedir. Genelden özele yerelden ulusala hatta uluslararası boyutlara kadar hayatın tüm alanlarında değişimin etkisini görebilmek mümkündür.

Toplumsal farklılıkların gitgide azaldığı küreselleşen dünyada, yenilikler ve değişimler çok zaman geçmeden dünyanın neredeyse tamamında bilinir ve uygulanır hale gelebilmektedir. Bu yönüyle teknolojiden ulaşıma, iletişimden üretime dair tüm alanlarda yaşanan değişimlerden ve yeniliklerden etkilenen ve dönüşen toplumların yönetim alanında da yaşanan değişimlerden ve yeniliklerden etkilendiği ve dönüşüm

yaşadığı söylenebilir. Dolayısıyla yönetimlerin değişim ve dönüşüm esaslı güncellemeleri yakından takip ettikleri ölçüde vatandaşlar tarafından makbul olarak görüldüklerini de ifade etmek gerekir.

Bu çalışmada sırasıyla, yönetim kavramından başlanarak kavramın tarihsel süreç içerisinde yönetişim kavramına doğru evrilişi, istişare kavramı ile ilgili bilgiler sunulmakta ve bu kavramların farklılaşan ve ortak yönlerine değinilmektedir. Daha sonra Hititler, Antik Yunan, Türk Devletleri ve İslâmiyet dönemini kapsayan kadim medeniyetlerden başlanarak geçmişten günümüze devlet yönetimlerinde istişarenin karar alma mekanizmalarına nasıl yansıdığı ve istişare örnekleri sunulmaktadır. Yerel yönetimlerde yönetişim ve istişare kavramları ve uygulamaları, uluslararası boyuttan başlanarak ulusal ve yerel boyutta ele alındıktan sonra ise Aksaray Belediyesi'nde karar alma süreçlerinde istişare örneklerine yer verilmektedir. Çalışmanın sonunda Aksaray Belediyesinin istişare merkezli hizmet ve uygulamaları değerlendirilerek konu ile ilgili öneriler sunulmaktadır. Çalışmanın yönetim uygulamalarında şura kavramının Aksaray Belediyesi özelinde ilk defa ele alınması yönüyle literatüre katkı sağlayacağı ve yapılacak çalışmalara kaynak olacağı da öngörülmektedir. Çalışmada sunulan bilgiler konu ile ilgili sunum, bildiri, makale, kitap vb. basılı/online çalışmaları ve kaynakları kapsayan literatür taraması yoluyla elde edilmiştir.

1. YÖNETİMDEN YÖNETİŞİME: İSTİŞARE KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Yönetim kavramı, insanoğlunun güvenlik, refah, ihtiyaçların temini, yaşamın düzene konulması gibi amaçlar çerçevesinde bir arada yaşamının gereklerini sağlamak amacıyla toplumun kendisi tarafından ortaya konulmuş olan bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Devlet, örgüt, şirket, yapı, aile, siyaset, ekonomi, din gibi daha birçok başlıkta yönetim kavramının farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Genel anlamda yönetim, iktidar, toplum üzerinde söz söyleme yetkisi, yönlendirme etkinlikleridir.¹ Bir diğer tanımda ise idare ve sevk yoluyla insanlar arasında iş birliğini sağlayabilme ve onların belirlenmiş amaçlara doğru yönlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler yönetim olarak tanımlanmaktadır.² Literatürde yönetim kavramı ile ilgili olarak daha birçok farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Yönetim kavramına dair yapılan tüm tanımlamaların ortak noktasında idare etme, iktidar olma, yöneten-yönetilen, yetki sahibi olma gibi kavramların bulunduğu görülmektedir.

Değişen ve dönüşen yaşayış tarzı sebebiyle geleneksel hale gelmiş, etkinliği ve verimliliği noktasında eleştirilmekte olan yönetim kavramının güncellenmesi ve yeniden tanımlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle yönetimin yeni düşünüş, yaşayış ve değişen dünyanın insanların

¹ Turgay Ergun, *Kamu Yönetimi: Kuram, Siyaset, Uygulama* (Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 2004), 3-4.

² Kemal Tosun, *İşletme Yönetimi* (İstanbul: Savaş Yayınları, 1992), 161.

istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yeniden tanımlanmasına ve uygulanmasına gerek duyulmuştur. Çünkü yönetim, geleneksel hale gelmiş metotları ile artık yeni dünyanın gereklerine cevap verebilecek bir “yazılıma” sahip olmaktan uzak kalmakla eleştirilmekte ve yerini değişen ve dönüşen dünyanın gereklerine cevap verebilir beklentisi ile tasarlanmış bir yönetim tarzı olan yönetişime bırakılmaktadır. Burada şunu açıkça belirtmek gerekmektedir. Yönetim kavramının yönetişimle olan karşılaştırılmasında yönetimin yönetişim ile zıt düştüğü ya da birbirlerine tamamen karşıt oldukları düşüncesi oluşmamalıdır. Geleneksel yönetimlerde toplumun farklı kesimlerinin karar alma mekanizmalarında paydaş aktör olarak rol almaları sağlandığı ve karşılıklı istişarelerde bulunduğu bilinmektedir. Bu anlamda geleneksel yönetim anlayışlarının istişare kavramını dışladığı söylenemez. Ancak yönetişim anlayışında karşılıklı iletişim ve etkileşim ile istişare kavramlarının ön planda tutularak daha fazla önemsendiği görülmektedir. Birliktelik ve ortaklık anlayışının yönetişim uygulamalarında daha görünür olduğu da söylenebilir. Bu durum yönetimin daha kötü olduğu ya da yönetişimin yönetim üzerinde mükemmel bir üstünlüğe sahip olduğunu göstermez. Her iki kavram da günün şartlarına ve toplumsal gerçekliklere göre tasarlanmış ve uygulanmış ya da uygulanmakta olan idare etme şekilleri olarak değerlendirilebilir.

Yönetişim kavramı, resmi ve özel kuruluşlarda idari, ekonomik, politik otoritenin ortak kullanımı olarak tanımlanmaktadır.³ Yönetişim tarihsel süreç içerisinde toplumların yönetim anlayışlarında farklı şekillerde uygulanmış olmakla birlikte 1950’li yıllardan itibaren Birleşmiş Milletler’in ve Dünya Bankası’nın az gelişmiş ülkelerin modern dünyaya entegre olması amacıyla başlatılan kalkınma programlarında sıkça telaffuz edilmesiyle birlikte daha bilinir hale gelmiştir.⁴ Türkiye’de yönetişim kavramının literatüre girişinin 1996 yılında gerçekleştirilen Habitat II Konferansı ile olduğu görülmektedir. Yönetişim, yurttaşların, grupların ve toplulukların; ortaklaşa karar alma ve uygulamada, çıkarlarını dile getirmede, yükümlülüklerini karşılama ve çatışma noktalarının çözümünde kullandıkları mekanizmaları, süreçleri ve kurumların yönettiği politik, ekonomik ve yönetsel bir irade ilişkisinden katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik, etkinlik gibi ilkeleri olan karşılıklı etkileşimi içeren birlikte yönetim modeli olarak görülmektedir.⁵

Katılım ve paydaşlık, iş birliği ve ortaklık, hesap verebilirlik ve şeffaflık, etkililik ve verimlilik gibi ilkeleri esas alan yönetişim modelinin demokratik, çoğulcu, denetlenebilir, müdahale edilebilir, yönlendirilebilir, çok aktörlü bir yönetim anlayışı olduğu görülmektedir. Bu kavram kendi içinde istişarenin

³ TDK *Türkçe Sözlük* (Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2005), 2196.

⁴ Thomas G. Weiss, “Governance, good governance and global governance: conceptual and actual challenges”, *Third World Quarterly* 21/5 (2000), 795-814.

⁵ Fikret Toksöz, *Good Governance: Improving Quality of Life* (İstanbul: TESEV Yayınları, 2008), 5-8.

varlığına da işaret etmektedir. İstişare, sözlükte danışmak, görüş alışverişinde bulunmak ve yöneticilerin görev alanlarına giren konularda bilgi sahibi olan kişilere danışmak, danışan kimseye fikrini beyan ederek onu yönlendirmek anlamına gelmektedir.⁶ Meşveret, müşavere ve şûra kavramları da istişare anlamına gelen diğer kavramlardır.⁷ Yöneticilerin toplumsal faaliyetleri yönetirken bilenler ile konu hakkında karşılıklı danışma olarak tanımlanan meşveret ya da müşavere⁸ istişare temelli bir yönetim faaliyetidir.

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE DEVLET YÖNETİMLERİNDE İSTİŞARE VE ÖRNEKLERİ

İstişare, şûra, meşveret, danışma kavramlarındaki ana amaç birlikte ve karşılıklı olarak yönetmek ve bu temelde faaliyetler yapmaktır. Esasında yönetim kavramı kadim kültürlerde farklı tanımlamalarla zaten var olan bir kavramdır. Büyük medeniyetlere ev sahipliği yapmış coğrafyalarda kurulmuş olan yönetimlerde karşılıklı ve etkileşimli yönetim anlayışına dayanan birçok örneğe rastlamak mümkündür. Hititler’de, Antik Yunan’da, Roma İmparatorluğunda, İslâmiyet öncesi ve sonrası Türk devletlerinde, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde de yönetim, meşveret ve istişare temelli kurum, yapı, meclis ve heyetlerden söz etmek mümkündür. Hititler devlet yönetimlerinde karşılıklı istişareyi ön planda tutmuşlar ve bu amaçla kurdukları “pankuş” adı verilen meclislerde devlet yönetimi ve halkı ilgilendiren siyaset, iktisat, politika, savaş, barış gibi önemli konularda fikir alışverişinde bulunarak kararlar almışlardır.⁹ İlerleyen dönemlerde idare tarafından bu meclisin yeteri kadar dikkate alınmadığı görülsede¹⁰ böylesi bir meclisin varlığı bile o dönemlerde yönetimlerde istişare kültürünün varlığına işaret etmesi yönüyle önemli görülmektedir.

Antik Yunan döneminde polis/şehir ya da daha geniş boyutta devlet yönetimlerinde halkın iktidara ortak oldukları ve yöneticilerle halkı ilgilendiren konularda istişare ettikleri meclisler bulunmaktaydı. Bunlar arasında en bilinen meclisler, 500’ler meclisi, Atina’da “boule” ve Spartalıların ihtiyar heyeti olarak bilinen ve altmış kişiden oluşan “gerousia” meclisleridir.¹¹ Demokrasinin ortaya çıktığı kabul edilen topraklarda böyle kurulların ve meclislerin varlığı halkın yönetime olan katılımına imkân

⁶ Talib Türcan, “Şûra”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/230-235.

⁷ A. Jan Wensinck, “el-Mu’cemü’l-müfehres li elfâzı’l-Hadis (“Şvr” md.)”. *Leiden III* (1936), 209-212.

⁸ Lewis, Bernard. “Maşhvara”, in: *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*, Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs. (<https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam>) Erişim 09.03.2023.

⁹ Amélie Kuhrt, *Eskiçağ’da Yakındoğu I*, çev: Dilek Şendil (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017), 362.

¹⁰ Turgut Yiğit, *Anadolu Uygarlıkları: Uygarlık Tarihi*, ed. İsmail Güven (Ankara: Pegem Yayıncılık, 2007), 127.

¹¹ <https://www.worldhistory.org/> Erişim 09.03.2023.

sağlayabilmiştir.¹² Yöneticilerin şehirlerde yaşamakta olan insanları bile olsa halkı muhatap ve paydaş aktör olarak kabul etmeleri meşveret anlamında bir yönetim tarzının varlığını ortaya koymaktadır.¹³

Roma İmparatorluğu döneminde krallık döneminden sonra ilan edilen cumhuriyet rejimi ile halkın doğrudan yönetime müdahil olduğu görülmektedir. Bu dahil olma süreci konsiller, forumlar, meclisler ve senato yoluyla gerçekleşmekteydi. Halk bizatihi kendisi ya da seçmiş oldukları yetkilendirilmiş temsilciler yoluyla yönetimin içinde yer alabilmekteydi. Halkın onay ya da ret oylamaları yapabilmesi ya da yaşadıkları yerler hakkında alınacak kararlara forumlarda yapılan görüşmeler yoluyla katılabilmesi istişare ile yapılan bir yönetim tarzına örnek olarak gösterilebilmektedir.¹⁴

Süleyman peygamber zamanında hüküm süren Sebe ülkesinin melikesi Belkıs'ın yönetim şekli de yönetim ve istişare öğelerini barındırmaktaydı. Belkıs'ın ülke yönetiminde söz sahibi olabilmelerine fırsat tanıdığı ve her on bin kişiyi temsilen bir kişi olmak üzere 312 kişilik bir meclis oluşturduğu bilinmektedir.¹⁵ Belkıs, Hazreti Süleyman'ın mektubuna cevaben neler yapılması gerektiğini çevresinde bulunan akil insanlarla istişare etmiştir ve bu durum Neml Sûresi 32. âyette şu şekilde ifade edilmektedir: *"Efendiler! İçinde bulunduğum durum hakkında bana görüşünüzü açıklayın. Sizin görüşünüzü almadan asla bir işe kesin karar vermeyin."*¹⁶

İslâmiyet öncesi veya İslâmiyet'in kabulünden sonraki dönemlerde de Türk devletlerinde diğer büyük medeniyetlerin yönetimlerinde olduğu gibi benzer bir istişare merkezli, etkileşimli, katılımcı ve çoğulcu yönetim anlayışından bahsedilebilmek mümkündür. Şöyle ki Türk toplumlarında töreler, kurullar, kengeşler, toylar, kurultaylar, meclisler, divanlar, heyetler vb. birçok farklı olgu ve yapılarla toplumsal yönetim tek bir elde toplanmak ve yürütülmek yerine ilkelere sahip ortaklaşa ve birlikte yönetim yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bütün bu toplantı ve meclisler, isim ve niteliklerinde bazı farklılıklar olmakla birlikte Hun Devletinden itibaren Orta Asya kökenli Türk devletlerinde görülmektedir.¹⁷ Hun İmparatoru Mete Han'ın döneminde devlet işlerini görüşmek amacıyla kurulmuş olan danışma meclisleri bulunmaktaydı. Bu meclisler ülke sınırları içerisinde yaşayan halkın olabildiğince geniş katılımı ile oluşturulmuş meclislerdi ve "kurultay" olarak adlandırılmaktaydı. Bu toplantılar yılda üç kez yapılmaktaydı. Mete

¹² A. Taner Kışlalı, "Eski Yunan'da demokrasi ve demokratik düşünce". *Amme İdaresi Dergisi* 17/1 (1984), 63-77.

¹³ Charles Freeman, *Mısır, Yunan ve Roma: Antik Akdeniz Uygarlıkları*, çev. Suat Kemal Angı (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2003), 159.

¹⁴ Eşref Küçük, "Eski Roma'da Cumhuriyet Dönemi Halk Meclisleri ve Yasa Yapım Süreçleri". *Hacettepe HFD* 7/1 (2017), 199-214.

¹⁵ Hamdullah Bayram Öztürk, *Kur'an'da İstişâre* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996), 16.

¹⁶ Heyet, *Kur'an Yolu Meâli* (Ankara: Özgün Matbaacılık, 2015), 378.

¹⁷ Mehmet Seyitdanlıoğlu, "Eski Türklerde Devlet Meclisi 'Toy' Üzerine Düşünceler", *Tarih Araştırmaları Dergisi* 28/45 (2009), 1-11.

Han bu meclislerde alınan kararları bağlı olduğu töre, gelenek ve ilkelere göre uygulamaktaydı.¹⁸ Asya topraklarında hüküm süren diğer Türk devletlerinden olan Tabgaç Devleti, Avrupa Hunları ve Hazar Hakanlığında da kurultay benzeri ihtiyarlar meclisi ve nazırlar meclisleri bulunmaktaydı.¹⁹

Oğuzlarda “kengeş” kurultay anlamına gelmektedir.²⁰ Oğuzlarda da dernek veya “tirnek” adı verilen yine yönetimle ilgili işlerin ele alındığı ve tartışıldığı bir danışma meclisinin olduğu bilinmektedir. Bu tirneklerde alınan kararlar Oğuz beyleri nezdinde bağlayıcılığı olan kararlardı ve önemsenmekteydi. On üç Oğuz beyi bir araya gelerek ülke meseleleri üzerinde istişare eder, karar alır ve bu kararları da hayata geçirirlerdi. Bu istişare işlerini toy adı verilen toplantılarda yaparlardı. Toyalarda alınan kararlar da tıpkı tirneklerdeki gibi son derece önemsenir ve hayata geçirilirdi. Toyalar gibi diğer beyliklerin de ülke genelinden/boylardan gelen temsilcilerden oluşan büyük meclisleri bulunmaktaydı. Bu meclisler yönetim üzerinde o kadar güç sahibi idiler ki beylerin ya da hakanların sunmuş oldukları teklifleri reddedebilir ya da aldıkları kararları bozabilirlerdi.²¹

Görüldüğü gibi Türk devletlerinde farklı adlar altında benzer görevleri üstlenmiş olan birçok yapılar bulunmaktaydı. Bu yapılar danışma/ şûra ya da istişare/meşveret kurulları olarak faaliyetler yürütmekte ve yöneticilere halkla, ülke ile ilgili önemli kararlarda müşavirlik hizmeti sunmaktaydılar.²² Karahanlılar döneminde devlet işlerinin nasıl yürütülmesi gerektiğini de konu edinen ve Yusuf Has Hacıp tarafından kaleme alınan Kutadgu Bilig adlı eserde devlet yöneticilerine ithafen “Herhangi bir işe girişmek istersen önce istişare et, dilek ve arzularını istişareyle yerine getir.” ifadeleri bulunmaktadır.²³

İslâmiyet’in kabul edilmesinin ardından Türk devletlerinin tarihsel şûra yapıları olan kengeş, toy, kurultay gibi yapıların zamanla divan olarak adlandırıldığı görülmektedir. Örneğin Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu devletlerinde şûra meclisi olarak görev yapan merkezi hükümetin adı Divan-ı Saltanat olarak ifade edilmektedir.²⁴ Osmanlı Devleti döneminde Dîvân-ı Hümâyun, meşveret meclisleri ve Encümen-i Daniş kurulları diğer Türk devletlerinde olduğu gibi istişare ve şûra esaslı kurularak faaliyetlerini

¹⁸ Tekin Avaner - Sultangül Özsoy, “Türk Kamu Yönetiminde İstışarenin Önemi: Yüksek İstışare Kurulu Örneği” *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/25 (2022), 20-35.

¹⁹ Adil Erken, *Osmanlı Devleti’nde Bir Danışma Organı Olarak Meclis-i Meşveret (1774-1838)*, (Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 6-10.

²⁰ Zeki Velidi Togan, *Oğuz Destanı* (Reşideddin Oğuznamesi, tercüme ve tahlili), (İstanbul: Enderun Yayınları, 1982), 64.

²¹ Aysel Erdoğan, “İslâmiyetten Önce Türk Devletlerinde Meclis Anlayışı”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/1 (2014), 45-47.

²² Ayhan Ceylan, “Osmanlı’da Meşrutiyet Öncesi Merkezî Meclisler Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 3/5 (2005), 623-646.

²³ Murat Akçakaya, *Türk-İslam Tarihinde Yönetim Bilgeleri* (Ankara: Gazi Kitabevi, 2019), 102.

²⁴ Tekin Avaner - Sultangül Özsoy, “Türk Kamu Yönetiminde İstışarenin Önemi: Yüksek İstışare Kurulu Örneği”, *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/25 (2022), 20-35.

yürütmüşlerdir. Bu durum, Türk devlet yapısının başlangıçtan günümüze kadar hayatın gerçeklerine uygun olarak ve imkânlar ölçüsünde etkileşimli, istişare ve danışmaya, ortak akla önem veren günümüz tabiriyle yönetim esaslı bir yönetim anlayışının kabul edildiğini ve uygulanageldiğini göstermektedir.²⁵

İslâm devletlerinin kuruluş felsefesi vahiy merkezli ilkelere dayanmakta idi. Hz. Muhammed (s.a.v.) döneminden başlayarak dört halife dönemleri ile devam eden İslâmiyet'in hüküm sürdüğü coğrafyada kurulmuş olan yönetimlerde istişare, şûra ve meşveret merkezli bir anlayışın benimsendiği ve hayata geçirildiği ya da geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Peygamber efendimizin Bedir savaşında yer seçimi, kuyuların kapatılması ve esirlerin durumu vb. konularda,²⁶ Uhud savaşı sırasında savaşın nerede gerçekleştirilmesi ya da hangi yöntemlerin izlenmesi vb. konularda²⁷ ve Hendek savaşında da savaşın stratejisi ve planlaması konularında²⁸ sahabe ile fikir alışverişinde bulunması, Hz. Ebû Bekir'in zekât toplama konusunda yine sahabe ile istişare ederek hareket etmesi ve bu uygulamaların diğer halifeler zamanında da birçok farklı başlıklarda devam ettirilmesi istişare ve şuranın İslâm devlet anlayışında hâkim bir unsur olduğunu göstermektedir.²⁹ İstişare ve şûra çerçevesinde inananlara ithafen Kur'ân-ı Kerim'de birçok sûrede işlerini yaparken ve kararlar alırken uymaları gereken hususlar belirtilmiştir. Bu hususlar hayatın her alanında olduğu gibi yönetim alanında da uygulanması istenen hususlar olarak durmaktadır. Örneğin Âl-i İmran Sûresi 159. âyette "Yapacağın işi önce istişare et." buyurulmaktadır. Şûra Sûresi 38. âyette "...işleri de aralarındaki danışma ile yürür..." buyurulmaktadır. Ebû Hureyre: "Resulallah'tan (s.a.v.) daha çok, adamları ile istişare eden bir kimse görmedim."³⁰ der. Hz. Muhammed (s.a.v.) Taberânî'den nakledilen bir hadis-i şerifte "Herhangi bir işi murad eden ve o hususta bir Müslüman kardeşi ile istişare eden kimseyi Allah (c.c.), işlerinin en doğrusuna hidâyet eder."³¹ İslâmiyet Dönemi devlet yönetiminde bu hususlar uygulanmaya çalışılmıştır.

3. YEREL YÖNETİMLERDE YÖNETİŞİM VE İSTİŞARE

Küreselleşen dünya düzeninde bir ülkenin ya da bir bölgenin tek başına müreffeh ve huzur içinde "steril" olarak yaşayabilmesi mümkün değildir. Çünkü dünyanın bir bölümünde gerçekleşen örneğin bir göç ya da savaş olayı

²⁵ Halil İnalçık, *Doğu-Batı Makaleler I* (Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2018), 23.

²⁶ Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned*, 1/30-31, 49; 3/243; Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, çev. Salih Tuğ (İstanbul: İrfan Yayıncılık, 1990), 2/893.

²⁷ Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 2/892; Akif Köten, *Hz. Peygamber'in Devlet Başkanlığı* (Bursa: Furkan Ofset, 1993) 6.

²⁸ Recep Aslan, *Rasûlullah'ın İstişâreleri* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996, 28-32.

²⁹ Tuğrul Tezcan, *Kur'an'da Şûrâ Kavramı ve Çağdaş Yorumları* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010), 96-104.

³⁰ Tirmizî Ebû İshâ Muhammed b. İshâ, *el-Câmiu's-Sahîh*, 231.

³¹ Recep Aslan, "İstişârenin Önemi ve Hz. Peygamber'in Uygulamalarından Örnekler". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2/1 (2014), 223-241.

diğer ülkelerin ekonomik ya da sosyolojik yapılarına az ya da çok değişik seviyelerde yük oluşturabilmekte veya zarar verebilmektedir. Aşırı kirlilik, çevre felaketleri, iklim değişikliği vb. sorunlar küresel anlamda tüm dünyayı etkileyebilecek bir hal alabilmektedir. Afrika kıtasındaki açlık ve salgın hastalık gibi sıkıntılar bir şekilde Amerika ve Avrupa kıtasına doğrudan ya da dolaylı olarak zarar verebilmektedir ya da Hindistan'daki sel felaketi hammadde bekleyen New York'un gıda üretim sistemini gecikmeye uğratabilmekte veya çalışamaz hale getirebilmektedir. Dolayısıyla sorunların büyümeden hemen yerinde çözüme kavuşturulabilmesi tüm küresel sistem için akılcı ve pratik bir çözüm olarak görülmektedir. Bu çözümlerin merkezi hükümetlerden ziyade vatandaşa en yakın hizmet veren yapılar olan yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmesinin daha hızlı ve etkili olduğu düşünülmektedir ve kamusal hizmetlerin bu yönetimler tarafından yerine getirilmesi bu manada yerel yönetimlerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekliliği öngörülmektedir.³²

Yerel yönetimlerin kamu hizmetlerini yerine getirmesi, güçlendirilmesi ve desteklenmesi için Birleşmiş Milletler (BM) ve Dünya Bankası gibi uluslararası yapılar, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere birçok ülke ve kuruluşlar istişare merkezli organizasyonlar gerçekleştirmektedir. 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilen "Yeryüzü Zirvesi", 1993 yılındaki Viyana'da yapılan "Dünya İnsan Hakları Zirvesi", 1994'teki Kahire Nüfus Kalkınma Konferansı, 1995 Kopenhag'da yapılan Sosyal Kalkınma Konferansı yine aynı yıl gerçekleştirilen Pekin 4. Dünya Kadın Konferansı, 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II Kent Zirvesi, 2000 yılındaki New York'ta yapılmış olan Liderler Zirvesi ve 2002'de gerçekleştirilen Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi ve BM himayesinde yapılan diğer konferans, toplantı ve zirvelerde özellikle yerel yönetimlerin de içinde bulunduğu yerelden küresele tüm yönetimlerde STK, özel sektör, uzmanlar, örgütler ve vatandaşların yönetime paydaş aktör olarak dahil edilmeleri gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Bu paydaşlığın katılımcı, etkileşimli, ortaklık esaslı yönetim merkezinde gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi hususunda güçlü irade beyanları gösterilmiştir.³³

1992 Rio Yeryüzü Zirvesinde 21. yüzyılda küresel ortaklık ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla Gündem 21 başlıklı bir eylem planı hazırlanmıştır. Gündem 21 ve diğer tüm bu amaçlı toplantılarda yerel yönetimlerin sürdürülebilir bir kalkınmaya ve küresel ortaklığa katkı yapması ve vatandaşlara en yakın kamu hizmeti sunan yönetimler olması açısından güçlendirilmesi gereken yönetimler olarak ayrı bir başlıkla temsil edildiği Yerel Gündem 21, Gündem 21 eylem planının 28. bölümünde ayrı bir

³² Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. (1982 Anayasası gibi) *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi*, 2021, 2-4.

³³ Sadun Emrealp, *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı* (İstanbul: Birmat Matbaacılık, 2005), 33.

başlık olarak düzenlenmiştir. Yerel Gündem 21, yerel yönetimlerin buldukları yerlerdeki özel sektör ve STK başta olmak üzere alınacak kararlardan doğrudan ya da dolaylı etkilenecek olan toplumsal kesimleri, yapıları ve örgütleri dahası vatandaşları istişare ve ortaklık esasına dayanan yönetim merkezli bir anlayışla yönetime dahil etmelerini önermektedir. Bu istişare ve ortaklık anlayışının yereldeki bu yapılardan ve unsurlardan başlayarak ulusal ve uluslararası boyutta yerel yönetimlere ve diğer organizasyonlara kadar genişletilmesi de tavsiye edilmiş ve bu manada desteklemelerin sunulacağı ifade edilmiştir.³⁴

Uluslararası boyutta yerel yönetimlerin istişare/yönetişim merkezli bir anlayışla yönetsel faaliyetler gerçekleştirmeleri tavsiye edilmekte ve desteklenmektedir. Ülkemizde ulusal seviyede de yerel yönetimlerin bu esaslar çerçevesinde uygulamalar yapmaları amacıyla bazı düzenlemeler ve toplantılar yapılmaktadır. Ulusal merkezi yönetimler yasama ya da yürütme eliyle kanun ve genelgeler/yönetmelikler çıkartarak yerel yönetimlerin istişare/yönetişim merkezli bir yönetim tarzına sahip olarak uygulamalar yapmasını öngörmektedir. Bu anlamda yerel yönetimlere dair hazırlanmış olan 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesinde,

“Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir.” ifadeleri bulunmaktadır.

Bu maddede de açıkça belirtildiği üzere ilgili kanun tarafından yerel yönetimlere kent konseyleri yoluyla katılımçılık, ortaklık, etkileşim çerçevesinde birlikte yönetimi yani yönetişimi/istişare içinde bir yönetim anlayışının ve uygulamasının tavsiye edildiği görülmektedir.³⁵

Kent konseyleri, demokratik, çoğulcu, birlikte yönetim; ortak karar alma, hesap verebilirlik, katılımçılık, şeffaflık, toplumsal temsiliyet gibi yönetim esaslı ilkelerin hayata geçirildiği hemşerilik bilincinin gelişmesi ve yerel halkın yönetimlere paydaş aktör olarak müdahil olabilmesine olanak sağlayan yerel yapılanmalar olarak görülebilir. Ülkemizde birçok büyükşehirde ve illerde kent konseyleri bulunmaktadır. Hatta birçok ilçenin yönetimine dahil olan kent konseyleri olduğu da bilinmektedir. Birçok ilin mahallelerinde de mahalle meclisleri, kent konseyleri bünyesinde çalışma

³⁴ Emrealp, *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı* (İstanbul: Birmat Matbaacılık, 2005), 37.

³⁵ Resmi Gazete, 13.07.2005: 25874. Sayı, 5. Tertip, 44. Cilt.

grupları ve kadın-yaşlı-geç-dezavantajlı grupları vardır. Köylerde de ihtiyar heyetlerinin varlığı esasen istişare merkezli ve yönetişim anlayışlı bir yönetimin varlığına işaret etmektedir. Bu durum aslında kültürümüzde var olan istişare anlayışının yerel boyutta da yönetimlere yansıdığı ve modern dünyanın yeni keşfetmeye başladığı “yönetişim” kavramının yerel yönetimlere, belediyelere, muhtarlıklara kadar yönetim anlayışımızda var olduğunu göstermektedir.

4. AKSARAY BELEDİYESİNDE KARAR ALMA SÜREÇLERİNDE İSTİŞARE ÖRNEKLERİ

Modern dünyanın gereklerine göre yeniden tasarlanmış ve yapılandırılmış bir yönetim anlayışı ve uygulaması olarak yönetişim, uluslararası yapılardan merkezi hükümetlere özel sektörden yerel yönetimlere kadar birçok yönetim yapısında kabul gören ve gün geçtikçe bilinirliği uygulamalarla artan yeni bir yönetim tarzı olmuştur. Neredeyse tüm yönetim sistemlerinde artık katılımcılık, ortaklık, paydaşlık, hesap verebilirlik, şeffaflık gibi birçok yönetişim ilkelerinin hâkim olduğunu görmek mümkündür. Hem bireyin günlük yaşamında ve ihtiyaçlarında hem de kamu kurumlarının sunmuş olduğu/sunacağı hizmetlerin nicelik ve niteliklerinde değişimler gözlemlenmektedir.³⁶ Modern dünyanın kodları ile zihin dünyası yapılanan bireyler yönetimlerden kendilerinin de beklentilerini yöneticilere iletebilmek amacıyla karar alma mekanizmalarında paydaş aktör olarak yer almak istemektedirler. Yönetimler vatandaşların bu beklentileri karşılayabilmek için gerek STK gerek özel sektör olarak toplumun olabildiğince geniş kesimlerinin yönetime dahil olabilmelerini sağlayacak yöntem ve uygulamaları hayata geçirme çabası içerisindeyler. Merkezi hükümet, toplumsal yaşamı etkileyecek kararlar alacağı, yasal düzenlemeler yapacağı zaman konu ile ilgili meslek odalarını, STK, özel sektör temsilcilerini ya da örgütleri ve uzmanları davet ederek ya da ziyaret eder ve onları sürecin paydaş aktörleri olarak müdahil duruma getirmektedir. Böylelikle kararların katılımcı bir anlayışla ortak karar mekanizmalarının hayata geçirilmesi sağlanmaktadır. Bu durum yerel yönetimlerde de belirgin bir şekilde gerçekleşmektedir. Birçok yerel yönetimde kentte yaşayan insanların yönetime dahil edilebilmesi adına faaliyetler ve uygulamalardan söz edilebilir.

Aksaray Belediyesi tarafından gerçekleştirilen “istişare/yönetişim” merkezli birçok faaliyetin ve hizmetin yapıldığı görülmektedir. Bu hizmet ve faaliyetlerde şehirde bulunan STK, özel sektör, diğer resmî kurumlar ve kuruluşlar ile vatandaşlar karşılıklı iletişime ve paydaşlığa dayalı olarak şehirle ilgili kararlarda belediye yönetimleri ile istişare içerisinde olmaktadır. Şehrin sakinleri olarak alınan kararlardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen ya da etkilenme ihtimali olan toplumun her

³⁶ Oktay Alkuş - Bülent Eskin - Alper Karademir, “Aksaray Kentindeki e-Belediyecilik Uygulamalarının Analizi Üzerine Bir Araştırma” *TURAN-SAM Araştırmalar Merkezi Dergisi* 8/32 (2016), 552-559.

kesiminin belediye karar alma süreçlerinde istişare yoluyla fikirleri alınmakta ve bu görüşmeler sonucunda da kararlar yeniden değerlendirilerek uygulamaya konulmaktadır. STK, konu ile ilgili uzmanlar, muhtarlar, mahalle sakinleri, meslek odaları, dernekler, valilik, il özel idaresi, il müdürlükleri, ilçe belediyeleri, siyasi parti temsilcileri, örgütler, platformlar ve doğrudan vatandaşlar ile ortaklaşa bir fikir birliğine varılarak kararlar alınmaktadır ve uygulama süreçlerinde de etkileşim devam etmektedir. Olası risklerin ortadan kaldırılması ya da minimize edilmesi adına “istişare/yönetişim” merkezli birçok faaliyet ve hizmetler bu unsurlar ile yürütülmektedir.

Aksaray’da farklı başlıklarda ve alanlarda sosyal etkinlikler yürüten STK ile mutabık olarak bir araya gelme yoluyla hem yapılan/yapılmakta olan hem de yapılması planlanan projelerle ilgili olarak bilgilendirme ve istişare toplantıları düzenlenmektedir. STK ihtiyaçlarının belediye tarafından imkânlar ölçüsünde verilen desteklerle karşılanarak toplumsal hizmetleri daha rahat yürütebilmelerine imkân sağlanmaktadır. Meslek odaları, dernekler, vakıflar, örgütler ile belediye yetkilileri projeler hakkında istişarelerde bulunarak onların taleplerini ya da önerilerini kararların alınması ve uygulanması süreçlerinde dikkate almakta ve bu yönde STK unsurlarının karar alma mekanizmalarında aktif paydaş aktör olmalarına da imkân sağlanmaktadır. Örneğin şehirde faaliyet gösteren tüm engelli STK ve dernekler ile istişare edilerek bu yapıların tek bir çatı altında toplanması ve belediye tarafından “Engelli Koordinasyon Merkezi” yapılması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, engelli vatandaşların eğitim, kurs, beceri gelişimi, sanat ve kültür faaliyetlerine katılabilecekleri atölyeler, spor salonları, sınıflar ve kafeterya gibi birçok etkinlik alanlarını içinde barındıran bir çatı kuruluş olan “Engelli Koordinasyon Merkezi” tarafından faaliyetler yürüten “Engelsiz Yaşam Merkezi”, yönetim merkezli bir kararlaştırma sürecinin sonunda faaliyete girmiştir.³⁷

Aksaray merkezde bulunan ve şehrin en eski yapılarının bulunduğu Hamidiye Mahallesi’nde olası afetleri önlemek için, ömrünü tamamlayan binaların yenilenmesi, bölgede yeni bir yaşam ve ticaret alanlarının oluşturulması gibi amaçlarla başlatılan kentsel dönüşüm projesi de belediye ile vatandaş arasında gerçekleştirilen “yönetişim” merkezli bir hizmet faaliyetidir. Bölge esnafı ve hak sahipleri ile belediye yetkilileri tarafından görüşmeler yapılmıştır. Şehrin merkezinde, kent meydanının yanında bulunan ve eskimiş görüntüsü ile modern şehir görüntüsünden uzak bir yerleşim yerinin daha modern ve daha kullanışlı olması sağlanacaktır. 2023 yılı itibarıyla belediye tarafından bu mahallede başlatılan kentsel dönüşüm faaliyetleri devam etmektedir. Şehrin birçok noktasında da bu tür faaliyetlerin yürütülmesi planlanmaktadır.³⁸

³⁷ <https://www.aksaray.bel.tr/ProjeIcerik.aspx?IcerikId=35> Erişim 10 Mart 2023

³⁸ <https://www.aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=2277&BASKAN-DINCER> Erişim 10 Mart 2023

Esnaf, sanatkâr, tamirci, boyacı, mobilyacı, mermerci, demirci gibi birçok hizmet kolunda faaliyetler yürütülen ve ilk zamanlar şehrin dışında olmasına rağmen şehrin büyümesi ve gelişmesi ile şehrin ortasında kalan sanayinin daha uygun bir alana taşınması projesi şehir sakinleri için bir beklenti olmuştur. Sanayi bölgesinin şehrin her açıdan uygun bir konumda olması ve sanayi esnafı ile dükkân ve arsa sahiplerinin hak kaybına uğramaması adına belediye ile sanayi esnafı ve hak sahipleri arasında görüşmeler yapılmıştır. Belediye yetkilileri sanayinin taşınması için planlanan yerleri, taşınma zamanını, projeleri sanayi esnafı ve hak sahipleri ile yapılan birçok toplantıda paylaşmış ve bunların yapılabilirliği noktasında fikirlerini almıştır. Yapılan itirazlar ve öneriler dikkate alınarak paydaşların sesine kulak verilmiş ve yeni sanayinin TOKİ eliyle şehrin uygun bir noktasında yapılmasına birlikte kararlaştırılmıştır. İçerisinde yaklaşık üç bin dükkân bulunan bir sanayi kompleksinin şehre kazandırılması sürecinin başından sonuna kadar belediye ile sanayi esnafı ve hak sahiplerinin istişare halinde oldukları görülmüştür.³⁹

Hal yenileme projesi ve şehirlerarası otobüs terminali projesi ile şehir merkezinde yapılan Piri Mehmet Paşa Çarşısı yapımı öncesinde, süreç içerisinde ve sonrasında hem hal, hem otobüs terminali hem de çarşı esnafı, çalışanları ve yetkilileri ile belediye yönetimi ve projede görev alan diğer aktörler sıklıkla bir araya gelerek nasıl bir proje hazırlanmalı, hangi sistem kullanılmalı, neler eksik veya ne yapılmalı/ne yapılmamalı gibi sorulara birlikte cevap aramışlar ve bu projelerin yapılmasında tüm süreç boyunca işbirliği içerisinde olmuşlardır. Şehrin diğer noktalarında yapılması planlanan ekonomik faaliyetlerin ya da yatırımların ana çerçevesini ve detaylarını belediye yönetimi ve ilgili paydaş aktörler istişare ederek belirleme yoluna gitmektedirler. Son yıllarda verilen desteklerle Aksaray Organize Sanayi Bölgesinin hızlı bir şekilde gelişmesinin sonucunda bölgeyi şehre bağlayan yolun kapasitesinin artırılması gerekliliği ortaya çıkmış olup konu ile ilgili OSB yönetimi ve belediye arasındaki görüşmeler⁴⁰ sonucunda bu bölge yolu genişletilmiştir. Bölgenin altyapı ve diğer sistemlerinin iyileştirilmesi adına yine belediye ve bölge temsilcileri istişare ederek bölgeye halk otobüsleri seferlerinin konulması ve güzergâh belirlenmesi hizmeti sağlanmıştır.⁴¹

Aksaray Belediyesi şehrin tüm paydaşları ile kamusal hizmetlerin yürütülmesi noktasında iş birliği ve istişare merkezli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu çerçevede şehirde bulunan resmî kurumlar ile karşılıklı protokoller imzalama ya da birlikte faaliyetler yürütme yoluyla istişare esaslı bir yönetim anlayışını hayata geçirmektedir. Aksaray Valiliği ve Aksaray

³⁹ <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=3328&YENI-SANAYI-SITESI-NDE-CARKLAR-DONMEYE-BASLADI> Erişim 10 Mart 2023

⁴⁰ <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=743> Erişim 11 Mart 2023.

⁴¹ <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=1869> Erişim 11 Mart 2023.
<https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=532&OSB%E2%80%99YE-HALK-OTOBUSU-SEFERLERI-BASLADI> Erişim 10 Mart 2023

Belediyesi arasında şehrin tanıtımı, kalkınması ve yatırımlar gibi birçok başlıkta birlikte hareket etmek amacıyla projeler hazırladıkları, etkinlikler yaptıkları ve faaliyetler yürüttükleri görülmektedir. Aksaray Valiliği ve Aksaray Belediyesinin istişaresi sonucunda şehrin yol yapımında ve inşaa faaliyetlerinde kullanılması ve ihtiyaç duyulan malzemelerin temini amacıyla Aksaray Belediyesi ve Aksaray İl Özel İdaresi arasında protokol imzalanmıştır. İmzalanan protokol gereğince Aksaray ili Gülağaç ilçesine bağlı Demirci kasabasında bulunan taş ocağından il genelinde yol ve yol düzenlemesi yapılması planlanan yerlerde kullanılacak malzemelerin daha ekonomik, hızlı ve daha fazla oranda birlikte temin edilmesi ve kullanılması kararlaştırılmıştır. Kamu idarelerinin birliktelik ve paydaşlık esası çerçevesinde iyi bir yönetim faaliyetleri yürüttükleri görülmektedir.⁴²

Şehirde bulunan 48 mahallenin sakinleri, belediye tarafından planlanan ve uygulanan “mahalle buluşmaları veya mahalle meclisleri” etkinliği kapsamında belediye yönetimi ile mahalleleri ile ilgili planlanan faaliyet ve hizmetler hakkında doğrudan iletişim kurma ve önerilerini direkt olarak belediye başkanına iletebilme fırsatına sahip olabilmektedirler. Bu uygulama ile belirlenmiş mahallelere önceden bilgiler verilerek belli bir tarihte yapılacak olan toplantılara mahalle halkı davet edilmekte ve toplantı gününde belediye başkanı, başkan yardımcıları, birim amirleri ve ilgili hizmet sorumluları mahalle halkı ile doğrudan iletişim kurarak mahalle ile ilgili tüm konuları birebir görüşme gerçekleştirmektedirler. Gerekli iş ve işlemlerin başkanın bizzat kendi talimatı ile hemen ivedilikle yerine getirilmesinin yanında vatandaşların isteklerinin ve şikâyetlerinin işleme alınması ve çözüme kavuşturulması da sağlanmaktadır. Bu “mahalle buluşmaları veya mahalle meclisleri” etkinliği en geniş anlamda tam bir “yönetişim ve istişare” merkezli bir yönetim anlayışının tezahürü olarak görülmektedir. Yine gurbetçi hemşehriler ile yıllık mutut buluşmalar ve toplantılar yapılarak gurbetçi vatandaşların şehir ile ilgili görüşleri, istekleri ve varsa şikâyetleri dinlenilmekte ve gerekli iş ve işlemlerin yapılması da sağlanmaktadır. Belediye yöneticilerinin yıllık olarak hemşehrilerin yoğun olarak yaşadıkları yabancı ülkelere yaptıkları ziyaretlerde de benzer toplantı ve görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Bu yönüyle gurbetçi hemşehrilerin belediye yönetimi ile istişare esasına dayalı bir yönetim faaliyetinde buldukları söylenebilir.⁴³

Bir diğer istişare merkezli belediye hizmeti de vatandaşların isteklerini belediye başkanı ile görüşerek başkana iletebildikleri ve aylık düzenli olarak gerçekleştirilen halk günleridir. Halk günlerinde belediye başkanı halk ile birebir temas kurarak onları dinlemekte ve gerekli talimatları vererek vatandaşların işlerinin yapılmasını ve varsa sorunlarının çözüme kavuşturulmasını sağlamaktadır. Bu uygulama direkt bir istişare ve

⁴² <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=1577&AKSARAY-BELEDIYESI-ILE-IL-OZEL-IDARESİ-ARASINDA-ISBIRLIGI-PROTOKOLU-IMZALANDI> Erişim 10 Mart 2023

⁴³ <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=512> Erişim 11 Mart 2023.

yönetişim uygulaması olmasının yanında halkın yönetim ile karşılıklı diyalog ve etkileşim içinde olmaya imkân sağlayan modern bir yönetim anlayışının göstergelerinden biri olarak görülebilir. Birçok gelişmiş ülke şehirlerinde olduğu gibi Aksaray’da da belediye yöneticilerinin halkla iç içe olması ve birebir temas kurması, vatandaşı dinlemesi, önerilerinin alınması ve problemlerinin çözüme kavuşturulması halk günleri uygulaması ile mümkün kılınmaktadır.⁴⁴

Esnaf ziyaretleri, muhtarlar ile toplantılar, Ulu Cami ve kent meydanında vatandaşlarla sohbetler; Yeşilay derneği ile “bağımlılıkla mücadele” kampanyasındaki etkileşim ve desteklemeler; Aksaray’ın tanıtımı ve bilinirliğinin artırılması amacıyla il kültür ve turizm müdürlüğü ile yapılan istişari ve uygulamalı etkinlikler, ilçe belediyeleri ve köy muhtarları ile yapılan istişareler ve toplantılar, TOBB, TOKİ ve diğer ulusal ve yerel düzeydeki kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte yürütülen etkinlikler, hizmetler, uygulamalar ve projeler bulunmaktadır.⁴⁵

SONUÇ

Genel olarak değerlendirildiğinde, Aksaray Belediyesinin yönetim anlayışında kent sakinleri başta olmak üzere, STK, dernek, örgüt, özel sektör gibi toplumsal yapılanmaların ve diğer resmi kurum ve kuruluşların kent yönetiminde etkin olmaları beklenmektedir ve belediyenin bu unsurları önemseydiği görülmektedir. Bu amaçla yapılan birçok hizmet ve uygulamadan söz edebilmek mümkündür. Mahalle buluşmaları, mahalle meclisleri, gurbetçi buluşmaları ve ziyaretleri, halk günleri gibi hizmetler sayesinde vatandaşlar kendilerini belediye yönetimi tarafından dikkate alınan ve “değerli görülen” paydaş aktörler olarak değerlendirmektedirler. Bu anlamda pozitif bir etkileşim ve diyalog gerçekleşirken aynı zamanda halkın yönetime olan bakış açısı da yine olumlu yönde gelişmektedir. Böylesi pozitif ilişki potansiyeli olan uygulama ve hizmetlerin yaygınlaştırılması ve sayılarının artırılması belediye yönetimleri açısından halkın yönetime dair olumlu düşünceler geliştirmesi, sahiplenmesi ve güven duyması noktasında faydalı olacaktır.

STK ile yapılan ortak faaliyetler ve bu unsurların toplumsal hizmet ve faaliyetlerinde desteklenmesi; Yeşilay, engelli dernekleri gibi yapılarla etkileşimli hizmetler ve projeler yürütülmesi; Organize Sanayi Bölgesi başta olmak üzere sanayici, esnaf ve sanatkarlar ile yapılan görüşmeler özel sektörün karar alma mekanizmalarında paydaş aktör olarak görülmesi; TOKİ, TOBB, Valilik ve il müdürlükleri ile ilçe belediyeleri ve muhtarlarla yapılan projeler, protokoller, faaliyetler, ziyaretler de belediyenin istişare ve yönetim karnesinde olumlu görülen öğeler olarak değerlendirilmektedir.

⁴⁴ <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=343&AKSARAY-BELEDIYE-BASKANI-EVREN-DINCER-HALK-GUNU-TOPLANTILARINDA-VATANDASLARLA-BULUSMAYA-DEVAM-EDIYOR>. Erişim 11 Mart 2023.

⁴⁵ <https://aksarayegemengazetesi.com/dincer-sehrimizi-katilimci-anlayisiyla-yonetiyoruz/> Erişim 11 Mart 2023

Hamidiye mahallesinde istişareler soncunda başlatılan kentsel dönüşüm faaliyetleri modern şehirleşme yolunda atılmış olan bir adım olarak görülmektedir. Bu anlamda şehrin birçok noktasında da bu tür faaliyetlerin yürütülmesi gerekmektedir. Kent konseyi gibi bir istişare mekanizmasının eksikliğinin giderilmesi ve bu manada çalışmaların yapılması gerekliliği ortadadır. Halkın yönetimle istişare edebileceği ve etkileşim kurabileceği araçların çeşitlendirilmesi de gerekmektedir.

Yönetim anlayışının günümüz insanının talep ve önerilerini dikkate alacak ve onların yönetim mekanizmalarına paydaş aktör olarak katılmalarını sağlayacak şekilde güncellenmesi gerekliliği ortadadır. Bu manada Aksaray Belediyesi yönetiminin vatandaşlara idare ile istişare etme fırsatı sağlayacak olan yapıları hayata geçirmesinin ve onların yönetimle olan diyalogunu ve etkileşimini artıracak yolları geliştirip uygulamaya koymasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Nitekim istişareden fayda doğacağını dikkate alan yönetimlerin hata yapma olasılıklarının olabildiğince azalacağı gerçeğini de belirtmekte fayda görülmektedir. Âl-i İmrân sûresi 159. âyette “...iş konusu ile ilgili onlarla istişare yap.” emri geldiğinde Resulullah (s.a.v.) “Allah-ü teala istişareyi ümmetime bir rahmet olarak bahşetmiştir. Ümmetinden kimler istişare ederse doğru yoldan mahrum kalmayacaktır ve her kim de terk eder onlar da hatadan kurtulamayacaktır.” buyurmuştur.

KAYNAKÇA

- Akçakaya, Murat. *Türk İslam Devletlerinde Yönetim Bilgeleri*. Ankara: Gazi Kitabevi 2019.
- Alkuş, Oktay - Eskin, Bülent - Karademir, Alper. “Aksaray Kentindeki E-Belediyecilik Uygulamalarının Analizi Üzerine Bir Araştırma”. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi* 8/32 (2016), 552-559.
- Aslan, Recep. “İstişarenin Önemi ve Hz. Peygamber’in Uygulamalarından Örnekler”. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2/1 (2014), 223-241.
- Aslan, Recep. *Rasûlullah’ın İstişareleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Avaner, Tekin - Özsoy Sultangül. “Türk Kamu Yönetiminde İstişarenin Önemi: Yüksek İstişare Kurulu Örneği”. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/25 (2022), 20-35.
- Ceylan, Ayhan. “Osmanlı’da Meşrutiyet Öncesi Merkezî Meclisler Literatürü”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 3/5 (2005), 623-646.
- Emrealp, Sadun. *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*. İstanbul: Birmat Matbaacılık, 2005.
- Erdoğan, Aysel. “İslâmiyetten Önce Türk Devletlerinde Meclis Anlayışı”. *Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/1 (2014), 39-52.
- Ergun, Turgay. *Kamu Yönetimi: Kuram, Siyasa, Uygulama*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 2004.
- Erken, Adil. *Osmanlı Devleti’nde Bir Danışma Organı Olarak Meclis-i Meşveret (1774-1838)*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Freeman, Charles. *Mısır, Yunan ve Roma: Antik Akdeniz Uygarlıkları*. çev. Suat Kemal Angı. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2003.

- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*, çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 1990.
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=1577&AKSARAY-BELEDIYESI-ILE-IL-OZEL-IDARESİ-ARASINDA-ISBIRLIGI-PROTOKOLU-IMZALANDI>. 13 Mart 2023
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=1869>. Erişim 14 Mart 2023
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=3328&YENI-SANAYI-SITESI-NDE-CARGLAR-DONMEYE-BASLADI>. Erişim 15 Mart 2023
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=343&AKSARAY-BELEDIYE-BASKANI-EVREN-DINCER-HALK-GUNU-TOPLANTILARINDA-VATANDASLARLA-BULUSMAYA-DEVAM-EDIYOR>. Erişim 11 Mart 2023
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=512> Erişim 11 Mart 2023.
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=532&OSB%E2%80%99YE-HALK-OTOBUSU-SEFERLERI-BASLADI>. Erişim 18 Mart 2023
- <https://aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=743>. Erişim 10 Mart 2023
- <https://aksarayegemengazetesi.com/dincer-sehrimizi-katilimci-anlayisiyla-yonetiyoruz/>. Erişim 10 Mart 2023
- <https://www.aksaray.bel.tr/HaberDetay.aspx?icerikId=2277&BASKAN-DINCER;-> Erişim 10 Mart 2023
- <https://www.aksaray.bel.tr/ProjeIcerik.aspx?IcerikId=35>. Erişim 20 Mart 2023
- <https://www.worldhistory.org/>. Erişim 09 Mart 2023
- İnalçık, Halil. *Doğu-Batı Makaleler I*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2018.
- Köten, Akif. *H. Peygamber'in Devlet Başkanlığı*. Bursa: Furkan Ofset, 1993.
- Kışlalı, A. Taner. "Eski Yunan'da demokrasi ve demokratik düşünce". *Amme İdaresi Dergisi* 17/1 (1984), 63-77.
- Kuhr, Amélie. *Eskiçağ'da Yakındoğu I*, çev: Dilek Şendil. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Kur'an Yolu Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 4. Basım, Ankara, Özgün Matbaacılık, 2015.
- Küçük, Eşref. "Eski Roma'da Cumhuriyet Dönemi Halk Meclisleri ve Yasa Yapım Süreçleri". *Hacettepe HFD* 7/1 (2017), 199-214.
- Lewis, Bernard. "Mashwara", in: *Encyclopaedia of Islam*, Second Edition, Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs. (<https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam>). Erişim 09 Mart 2023
- Öztürk, Hamdullah Bayram. *Kur'an'da İstişare*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Resmi Gazete*, 13.07.2005: 25874. Sayı, 5. Tertip, 44. Cilt.
- Seyitdanlıoğlu, Mehmet. "Eski Türklerde Devlet Meclisi 'Toy' Üzerine Düşünceler", *Tarih Araştırmaları Dergisi* 28/45 (2009), 1-11.
- TDK Türkçe Sözlük*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 10. Basım, Ankara 2005.
- Tezcan, Tuğrul. *Kur'an'da Şûrâ Kavramı ve Çağdaş Yorumları*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Togan, A. Zeki Velidi. *Oğuz Destanı (Reşideddin Oğuznamesi, tercüme ve tahlili)*. İstanbul: Enderun Yayınları, 1982.
- Toksöz, Fikret. *Good Governance: Improving Quality of Life*. İstanbul: TESEV Yayınları, 2008.
- Tosun, Kemal. *İşletme Yönetimi*. İstanbul: Savaş Yayınları, 1992.
- Türcan, Talib. "Şûra", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV

Yayımları, 2010), 39/230-235.

Weiss, Thomas G. "Governance, good governance and global governance: conceptual and actual challenges", *Third World Quarterly* 21/5 (2000), 795-814.

Wensinck, A. Jan. "el-Mu'cemü'l-müfehres li elfâzi'l-Hadîs ("Şvr" md.)". *Leiden III* (1936), 209-212.

Yiğit, Turgut. *Anadolu Uygarlıkları, Uygarlık Tarihi*. ed. İsmail Güven. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2007.

 Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

 Yazar(lar) / Author(s): Evren Dinçer (ED), Vahit Bölükbaş (VB).

 Finansman / Funding: Yazar(lar), bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul eder(ler). / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

 Yazar Katkıları / Author Contributions:

Çalışmanın Tasarlanması / Conceiving the Study	: ED (%50), VB (%50)
Veri Toplanması / Data Collection	: ED (%50), VB (%50)
Veri Analizi / Data Analysis	: ED (%50), VB (%50)
Yazım / Writing up	: ED (%50), VB (%50)
Gönderim ve Revizyon / Submission and Revision	: ED (%50), VB (%50)

 Çıkar Çatışması / Conflict of Interests: Yazar(lar), çıkar çatışması olmadığını beyan eder(ler). / The authors declare that they have no competing interests.